

Som ZEROcompany er Linak bl.a. forpligtet til at udarbejde og offentliggøre ambitiøs og målbar klimastrategi med målsætning om en 10% CO₂-reduktion inden for et år; at involvere hele virksomheden og at bruge logo aktivt i egen markedsføring samt deltage i PR-aktiviteter for ProjectZero

Klima:

Et bedre liv

Under mottoet "We improve your life" har en stor dansk virksomhed i årevis gjort en betydelig indsats for arbejdsmiljøet. Nu inddrager man klimaet som indsatsområde og har som ZERO-virksomhed sat sig absolut ambitiøse mål

Af Jesper Winther Andersen

-Linak's vision er, at vi som virksomhed på miljøside vil være forgangsvirksomhed. Derfor er vi også blevet et ZEROcompany, hvor vi aktivt arbejder for visionen om et CO₂-neutralt Sønderborg, siger Teknisk Energi- & Miljøansvarlig Poul Friis Ewald, Linak A/S, til MILJØ MAGASINET. Poul Friis Ewald tilføjer: -Udover de store miljømæssige gevinster ser vi naturligvis også på de økonomiske gevinster og om der er sammenhæng mellem en evt. investering og besparelser på energiregningen. ProjectZero er visionen om at skabe økonomisk vækst i Sønderborg-området baseret på en CO₂-neutral udvikling. Målet er i 2020 at halvere husstandenes elforbrug og reducere CO₂-udledningen med 75%. Ambitionen er i 2029 fuldstændig at fjerne områdets CO₂-belastning. Projektets primære fokus er energi-intelligent energiadfærd og energihåndtering i forbruget samt omlægning af forsyning til bæredygtige energiformer. Sekundært vil projektet fokusere på de relaterede miljøaspekter.

Hos Linak, der har hovedsæde i Guderup i Sønderborg Kommune, har man valgt at honorere kravene i ProjectZero gennem en række initiativer: -Vi har som mission fastlagt at mindske den globale opvarmning. Vores vision er, at Linak på miljøside skal være for-

-Når man arbejder med klimaløsninger, skal man gøre det helt bredt, hvis man ønsker optimalt resultat. Hos Linak spænder indsatsen fra de helt små, oplagte løsninger over store projekter til holdninger og ændring af adfærd, siger Poul Friis Ewald

gangsvirksomhed i Sønderborg-området. Som strategi har vi valgt løbende forbedringer i henhold til indsatsområder fastholdt i arbejdet med miljøredegørelsen. Det udmønter sig i en række initiativer, som omfatter produktudvikling med tanke på miljøpåvirkningen, miljøredegørelse og grønt regnskab, energifremmende tiltag, affaldshåndtering og markedsføring på klimaområdet, forklarer Poul Friis Ewald og tilføjer:

-Det er Linaks mål at reducere vores CO₂ udledning med mindst 10 % indenfor det kommende år og blive CO₂-neutral inden 2029. ZEROcompany er et fælles initiativ skabt af ProjectZero i samarbejde med Enervision, GNS Grønt Netværk Sønderjylland, EUC-Syd og CfE Center for Erhvervsudvikling. De deltagende virksomheder, der går forrest i arbejdet med at gøre Sønderborg-området CO₂-neutral senest i 2029, er foruden Linak blandt andre Danish Crown (Blans), Danfoss A/S, Danfoss Universe A/S, EUC Syd og Sønderborg Kommune m.fl.

-Det er givende at være i et netværk, hvor vi kan udveksle

erfaringer. Jeg har allerede set flere eksempler på, hvordan vi kan give hinanden gode, bæredygtige idéer, fortæller Poul Friis Ewald.

Klimavenlige produkter

LINAK er en international virksomhed og verdensførende indenfor design og produktion af elektriske lineære aktuatorer. Virksomheden er repræsenteret i mere end 30 lande over hele verden - enten gennem datterselskaber eller forhandlere. Linaks mål er blandt andet at fremme forbedringer i ergonmi på forskellige arbejdspladser så som hospitaler, plejehjem, kontorer og industri generelt.

-Vi ser ikke arbejdsmiljø, miljø og nu klima som forskellige størrelser, men snarere som en helhed. Det vil blandt andet sige, at når vi udvikler applikationer som forbedrer arbejdsmiljø og ergonmi, så ser vi også på miljø og klima, fastslår Poul Friis Ewald.

Konkret betyder det for eksempel, at Linaks Montana-

serie snart er klar til at bruge solcelleenergi i hæve-sænkeborde. Et lille solcelleanlæg i arbejdsborde, der kan hæves og sænkes, er nok til, at strømmen til standby-funktionen bliver gratis. Det betyder besparelse på elforbruget og dermed mindre udledning af CO₂. For, som man siger hos Linak, den strøm, der anvendes til standby på enhver arbejdsplads i f.eks. computere, opladere og hæve-sænkeborde er overflødig forbrug. Umiddelbart syntes forbruget at være en dråbe i havet. Standby-funktionen er ca. 2 watt (Linak har et produkt, der er ned på 0,1 watt i standby), hvilket svarer til 17,5 kWh-forbrug pr. bord om året, eller ca. 30 kroner. Men der findes omkring 500.000 hæve-sænkeborde i Danmark, og sammenlagt bliver det til 8.760.000 kWh pr. år alene i Danmark. Det lille solcelleanlæg oplades fra det lys, der allerede er på kontoret.

Målet er at udvikle den CO₂ neutrale arbejdsplads og finde

ud af, om solceller kan levere nok strøm til denne type borde. Foreløbig er det kun standby-funktionen, der oplades via solceller, næste skridt i projektet er at udvikle et solcelleanlæg, der også kan hæve og sænke bordet.

På skrift fra politikerne

Men også på de indre linjer vil Linak skærpe sin klima-indstas.

-Vi har et gasforbrug på 574.464 m³. Det svarer til en CO₂-udledning på 1.312.075 kg og en omkostning på 2-1/2 mio. kr. Den handlingsplan, ledelsen har besluttet, sigter på en reduktion på 10-20 procent. Det skal bl.a. ske gennem et nyt styringssystem til gasfyret, etablering af en røggasveksler med varmegenvinding og cirkulation på det varme vand med fokus på styringsoptimering, forklarer Poul Friis Ewald og fortsætter:

-Vores el-forbrug ligger på 5.718.273 kWh. Det svarer til en CO₂-udledning på 2.704.743 kg og en omkostning på ca. 3 mio. kr. Vores mål her og nu er en reduktion på 10 procent, og det vil nå gennem blandt andet en ny kompressor, varmeblæsere ved håndvaske og rådgivning fra Enervision og Green Line.

Desuden vil Linak reducere sit vandforbrug, der ligger på 14.000 m³ om året, med 5 procent.

-Vi sætter ind på flere områder. Man kan sige, at vores indsats dels koncentrerer sig om de mere eller mindre lavtstående frugter og om de mere visionære projekter. For eksempel diskuterer vi at etablere et kraftvarmeværk på basis af biomasse. Linak ligger midt på øen, så infrastrukturen vil være naturlig, hvis vi modtager biomassen fra og leverer el og varme til området. Men jeg vil godt slå fast, at vi vil have en garanti fra politikerne, inden vi investerer et større beløb. Vi vil have på skrift, at der ikke efterfølgende bliver lagt en afgift på pro-

jektet. Hvis vi ikke kan opnå det, så vil vi ikke involvere os i alternative energikilder, pointerer Poul Friis Ewald.

Et spørgsmål om holdninger

Det at arbejde med løsninger, der kan skåne klimaet, er ifølge Poul Friis Ewald et spørgsmål om holdninger:

-Og det mener jeg helt bredt. Politikerne skal være villige til at fjerne afgifter, som spænder ben for intelligente løsninger. Som eksempel kan man opnå store gevinster med varmegenvinding. Det er netop et af de områder, hvor vi med succes gør en indsats. Men man skal holde tungen lige i munden. Genbruger du varm luft i det rum, den kommer fra, så er der ingen afgift. Men bruger du energien i et andet rum, skal der svares afgift. Det lægger en naturlig dæmper på antallet af løsninger, som ellers er teknisk mulige, fastslår Poul Friis Ewald, der fortsætter:

-Men holdninger er afgiftsfri. Her hos Linak mener vi, at det er afgørende at få medarbejderne med i klima-arbejdet. Det, de gør hjemme, vil de også gøre ude. Derfor bestræber vi os på at holdningsbearbejde helt bredt.

Poul Friis Ewald går endda skridtet videre og mener, at klimaarbejde i fremtiden måske vil være vigtigere end lønkroner:

-Det kan og skal forstås på to måder. Dels vil mange på arbejdsmarkedet måske finde det vigtigere, at den virksomhed, de henter deres løn i, arbejder seriøst med klimaet frem for at betale høje lønninger. Men vi bør også gøre op, om der er fornuft i at spare 5 øre på et produkt ved at få det fremstillet i et land med lave lønninger, hvis vi kan få det samme produkt fra Fyn til en lidt højere pris, men med en absolut klima-besparelse, når produktet ikke skal fragtes verden rundt først, fastslår Poul Friis Ewald.

I produktionen hos Linak er der en afkørtersav med afsug via en vandcyklon og et filter. Ventilatorerne kører hele året, og der er skilt på med "må ikke slukkes". Det skyldes, at vandet kan løbe over i vandcyklonen og ud over gulvet i weekenden. Men problemet kunne løses teknologisk, og det betyder, at Linak nu sparer over 20.000 kr. på el-regningen. Projektet blev gennemført med rådgivning fra Enervision. Dette er blot et af flere eksempler på, hvordan man ved at tænke anderledes kan opnå store besparelser, siger Poul Friis Ewald